

Sokratis
ve
Yatır

Suphi Varım

SENELER EVVEL GİRİT DIONYSOS'UN YENİDEN DİRİLİŞİ

BAŞLANGIÇ

Helena, bir türlü uyuyamıyordu. İçinde çocukluğundan beri katıldığı ayini bu kez yaşayamayacak olmanın huzursuzluğu vardı. Üstelik o gün on dört yaşına basıyordu. Doğum gününün merasimle aynı zamana denk düşmesinin mutluluğuyla, içi içine sığmazken soğuk algınlığına yakalanmıştı. Böylece baharı kutlama töreni için zifiri karanlıkta evden çıkan annesini ve babasını buruk bakışlarla izlemişti.

Uzaktan gelen sesler artınca daha fazla dayanamadı, yataktan kalkıp omuzlarına bir pelerin attı. Merasime iştirak edemese de evin taraçasından izleyebilirdi.

Öksürerek odadan çıktı, taraçaya uzanan dönemeçli merdiveni güç bela tırmandı. Çatıya adımını atınca sabah ayazıyla titredi, pelerine sıkıca sarındı, ahşap parmaklıkların gerisinde dizlerinin üzerine çöktü. Başını yukarı kaldırdı. Gökyüzü berrak, yıldızlar ıslık ıslık. Şafağın adayı sarmasına az kalmıştı. Ayaz saçlarını dağıtırken gözlerini tarlalara dikti.

Meşale taşıyan erkekler ve kadınlar, bendir, lir ve kaval çalarak, ilahi söyleyerek pusun içinde ilerliyorlardı. Kukuletalı, uzun beyaz giysilere bürünmüşlerdi. Yalınayaktılar. Belden yukarısı çıplak, iri yapılı birkaç erkek, çiçeklerle ve otlarla bezenmiş bir boğayı yularından çekiyorlardı.

Çok geçmeden kafile durdu. Kimisi, bir arabada taşıdığı şarap testilerini indirdi. Müzik ve ilahi hızlandı. Toprağa dikilen meşaleler ortalığı aydınlatırken dans başladı.

Helena'nın tüyleri diken diken olmuştu. Orada olamadığı için üzüntüsü anbean depreşiyordu. İçi burkularak izlemeye devam etti.

Raks eden köylülerden çoğu hayvan maskesi, deri giysi, kuyruklu post kuşanmıştı. Bazı kadınlar da saçlarını çiçek taçlarıyla donatmışlardı. Vücutlarına bitki ve hayvan sembolleri işlemişlerdi. Esrik hâlde dansı sürdürürken bedenlerine sardıkları çingiraklar ve ziller şingırdıyordu. Yere düşen gölgeleri, etraftaki ağaçlarda oynaşıyordu.

İlerideki meydana benzer giysilere bürünmüş bir adam, yerde, ölü gibi hareketsiz yatıyordu. Müzik yükseldi, kafilenin iri yapılıları, boğayı meydana çektiler, güçlkle sırtüstü yatırıp bağladılar. Yaşlı bir kadın, belinden uzun ve kalın bir bıçak çıkarıp boğanın karşısına dikildi. Başını gökyüzüne kaldırdı, ardından yerdeki adama dönerek bir şeyler söyledi. Akabinde bıçağı şiddetle boğanın göğsüne sapladı. Hayvanın göğsünü eşeledikten sonra bıçağı geri çekti. Ardından elini boğanın kanlı göğsüne soktu, tekrar çıkardı ve hayvanın kalbini diğerlerine gösterdi. Parmaklarından ve bıçaktan damlayan kan, toprağa yayıldı. Müzik ve dans daha da şiddetlendi. Kadınlar ve erkekler, yerde yatan adamın etrafında geniş bir halka meydana getirdiler. Onun üstüne kâselerden su serptiler, avuç avuç toprak attılar, bir meşalenin alevini bedeninin üzerinde gezdirdiler. Adam, ağır ağır ayağa kalktı, dimdik durdu. Ortalığı sevinç dalgası sarıverdi, coşkulu çığlıklar dağlarda yankılandı.

Helena, içinden, *Bahar başlıyor artık, bereket getirecek olan ilah Dionysos, yeniden dirildi*, diye geçirdi ve aksırıp tıksırarak doğruldu.

Gittikçe titriyordu, bir an evvel yatağa girmeliydi. Kapıya yönelirken bağırışlar çağırışlar geldi kulağına. Merakla taraçadan sarktı, ellerinde fener, sopa ve haç taşıyan bir kalabalık gördü. Önde papazlar vardı. Peşlerindeki güruha ellerini kollarını sallayarak ayindekileri işaret ediyor, İsa'nın yolundan çıkan şeytani sapkınların acımasızca cezalandırılmasını buyuruyorlardı.

Şaşakaldı genç kız. Daha önce böyle bir olayla karşılaş-

mamıştı. Papazlar ve müritleri, bir anda meydandakilere saldırdılar. Sopalar inip kalktı, tekmeler, tokatlar birbirini izledi. Helena'nın hayreti dehşete dönüşmüştü. Bağırışlar çığlıklar, küfürler onu daha çok titretiyor, endişelendiriyordu. Annesi ile babası ne vaziyetteydiler acaba? İçini onların yanında olmak isteği sarıverdi.

Terasın kapısından geçip merdivene yöneldi. Hırıltılı soluklarla basamakları indi, yalınayak dışarı fırladı. Tarlalara doğru koşarken karşısına cübbeli biri dikildi. Helena, dikkatle bakınca papaz yamağını tanıdı. Çocuğun yüzünde ürkütücü, karanlık bir ifade vardı. O esnada ağaçların arasından birkaç vandal daha belirdi. Kahkahalarla genç kıza yaklaştılar.

1914

CEHENNEM GÜNLERİ

1

Kısa pelerinli redingot kuşanmış Nikolas, cambazhanenin oval pistindeki palyaçoları kahkahalar atarak seyrediyordu. Eften püften çadıra bir cinayet vakasını aydınlatıp katili polise teslim etmesini takiben kafasını dinlendirmek için girmişti.

Palyaçolar şaklabanlıklarını bitirdiler, pisti terk ettiler. Müzik durdu. Orkestranın yaşlı şefi, ceketinin iç cebinden bir kâğıt çekti, okuduktan sonra tekrar cebine koydu.

Ortaya silindir şapkalı bir adam çıktı, dünyanın en tehlikeli cambaz gösterisinin başlayacağını ilan etti. Sözünü bitirmişti ki ince yapılı cambaz, koşarak piste çıktı. Seyircileri selamlamasını takiben uçlarına ip gerilmiş uzun direklerden birine yöneldi.

Orkestra vals çalmaya başladı. Nikolas'ın önünde oturan bir adam, yanındaki kadına cambazı önceden birkaç kez izlediğini, ipin üzerinde dans edercesine yürüdüğünü söyledi. Detektif, kollarını kavuşturdu, heyecanla akrobatı takip etti.

Cambaz, merdiveni tırmanarak direğin tepesindeki sahanlığa vardı, denge sırtığını aldı ve ipe ilk adımını attı. Gerçekten de dans edermiş gibi ritmik hareketlerle ipin üzerinde yürümeye koyuldu.

Nikolas, onun, müziği mırıldanarak bir yere baktığını fark etti. Başını o tarafa çevirince cambazın gözlerinin

limonata satan genç kadında olduğunu anladı. Kadın da ona tebessüm etti, işveyle gerdan kırdı.

İpin tam ortasında durdu cambaz. Bir süre bekledikten sonra zıpladı, kendi etrafında döndü. Ayakları ipe değince tekrar dengesini sağladı. Detektif de diğer seyirciler gibi heyecandan küçük dilini yutacaktı neredeyse. Akrobat, ileri doğru bir adım attı. O sırada müzik kesildi. Orkestra şefi, kollarını kaldırarak, seyircilere cambazı alkışlamalarını işaret etti.

Çadır ayağa kalkan seyircilerin alkışlarıyla yıkılırken, cambaz ansızın sağa sola yalpaladı, dengesini yitirdi ve havada debelenerek piste düştü. İzleyicilerin çığlıkları arasında bir süre kıvrandıktan sonra hareketsiz kaldı. Nikolas'ın önündeki adam, tekrar kadına döndü ve evvelki gösterilerde müziğin durmadığını, maestronun böyle bir hareket yapmadığını söyledi.

Kahramanımız, kaşlarını çatarak piste doğru hareketlendi. Bir hususi hafiye olarak duruma derhal el koymalıydı. Zira burnu usturuplu bir suçun kokusunu alıyordu.

Silindir şapkalı adam, cambazın ruhunu teslim ettiğini limonata satan genç kadına söyledi. Beriki, elindeki tezgâhı boş sıralardan birine bıraktı. Detektif, şaşkınlıkla donakalan müzisyenlere baktı, aralarında şefi göremedi.

Çadırdan çıktı Nikolas. Maestronun iki büklüm vaziyette bir karavana doğru ilerlediğini görünce peşinden yetişti, elini adamın omzuna koydu.

Adam arkasına dönerek, "Ne istiyorsunuz?" diye sordu.

Zeki kahramanımız, kendinden emin bir tavırla, "Müziği bilhassa durdurdunuz, seyircilere alkışlamalarını özellikle işaret ettiniz" dedi. "Zavallı akrobatın dikkati dağılsın ve düşün diye."

"Saçmalıyorsunuz. Bu ne cüret?"

"Karavanınıza girelim de öyle konuşalım."

"Siz bilirsiniz" dedi beriki ve titreyen elleriyle karavanın kapısını açtı. "Ne diyeceğinizi merak ediyorum."

İçeri girince, detektifin gözüne, bir komodinin üzerindeki çerçeveli fotoğraf çarptı. Dikkatle bakınca limonata satan genç kadın olduğunu anladı.

“Eşimdir” dedi şef.

“Gösteri sırasında merhumla bakışıyorlardı. İşveler, gerdan kırmalar. Ne o öyle? Acaba eşiniz ile akrobat arasında gizli kapaklı bir gönül meselesi mi vardı? Onu bu yüzden mi ortadan kaldırdınız? Evet, muhakkak öyle...”

“Bu ne münasebetsizlik? Derhal gidin.”

Detektif, şefin üstüne atıldı, bir eliyle yakasını kavrarken diğer eliyle adamın ceketinin içcebindeki kâğıdı çekti. Maestro ürkek bakışlarla onu süzüyordu.

Nikolas, kâğıtta yazılanları bir çırpıda okuduktan sonra gözlerini muhatabına dikti.

“Merhumdan eşinize yazılmış aşk mektubu. İşte size cinayet nedeni... Güzel. Eminim ki başka mektuplar da vardır. Kanun adamı sayıldığım için yerlerini söyleyin.”

“Polis misiniz?”

“Bir nevi öyle... Polisin çözemediği muammaları aydınlatmada üstüme olmadığını da özellikle belirtmek isterim.”

“Mademki öyle, masum olduğumu anlayacaksınız. Size yardım edeceğim. Mektuplar giysi sandığımda. Karımın şapka kutusunda tesadüfen buldum. Gizleyeceğim bir şey yok. Münasebetlerini biliyorum. Lakin bu, namussuz cam-bazı öldürdüğüm anlamına gelmez.”

Nikolas karyolanın ayakucunda duran sandığın kapağını kaldırdı. Elini ceketlere, pantolonlara uzatırken, gömleklerin altında bir şeylerin kıpırdadığını hissetti. Biraz daha eğilince üç akrep gördü. Midesi kasıldı ve kapağı hızla kapattı.

“Demek, eşinizi de akreplerle öldürecektiniz” dedi adama dönerek.

Şaşkın bir sesle, “Ne akrebi?” diye mırıldandı adam. Az daha yere yığılacaktı.

Kahramanımız, “Boş yere numara yapmayın” dedi.

O esnada karavanın hafifçe sallandığını hissetti. Pencerenin kenarından merakla bakınca silindir şapkalı adamın karavana dayandığını fark etti. Karşısında şefin karısı vardı. Etrafı kolaçan ettikten sonra sarılıp öpüştiler.

Hayret içinde, “Bu da neyin nesi?” dedi hafiye ve kapıyı usulca aralayıp başını dışarı uzattı.

Hararetli bir öpüşmeden sonra, “Kocam, isteğimize harfiyen uydu” dedi kadın. “Bu kadar kolay olacağını sanmazdım.”

“Cambazı şerefleendirme martavahıyla seyircileri alkışa yönlendirmesini ona önermemiz hakikaten de iyi numaraydı sevgilim. Zavallının dikkatinin dağılacağı kocanın aklına gelmedi. Sayesinde sana askıntı olan cambaz müsvedesinden kurtulduk. Şimdi sıra, merhumun karavanına girip parasını cebimize indirmekte...”

“Önce aptal kocama bakalım. Her gösteriden sonra kıyafetini değiştirir. Bu sabah sandığa bıraktığın akrepler zavallıyı çoktan öbür dünyaya göndermiştir. Onun parasını da aldık mı ver elini Avrupa.”

Silindir şapkalı kıs kıs güldü.

“Akrep kutusunu bizim sihirbazın karavanından rahatça aldım. Öyle derin uykudaydı ki ruhu bile duymadı. İğrenç yaratıkları sandığa atarken beni sokacaklar diye öyle çok korktum ki...”

Kadın, “Kısa kes, polisler buraya üşüşmeden paraları alalım” dedi ve adamın kollarından sıyrılıp karavanın kapısına yöneldi. Karşısında Nikolas’ı görünce de kalakaldı.

Müthiş hafiye, gözlerini kadın ile adam arasında dolaştırarak, “Sayenizde mühim bir hatadan döndüm” dedi. “İtiraflarınız yabana atılacak gibi değil. Madam, Mösyö, başınız hayli dertte.”

Silindir şapkalının kendisine doğru hamleye hazırlandığını hissedince ceketinin düğmelerini açtı, belindeki

Revolver'in kabzasına vurdu hafiyeye. Adam ve kadın, perişan hâlde yere çöküp karavanın tekerleğine dayandılar.

Nikolas etrafta dolaşan bir cüceye seslendi, derhal polis çağırmasını söyledi. Müteakiben, içten içe kendine dert yanmaya başladı. Buraya suç dünyasından uzaklaşıp zihnini dinlendirmeye gelmiş, karşısına başka bir vukuat çıkmıştı. Şu işe bakın. Suç mıknatısı gibi hafiyeydi doğrusu.